

Informácia o aktuálnom stave používania jazykov národnostných menšín

Splnomocnenec a jeho úrad zatiaľ v tomto roku v spolupráci s KGTSÚ vybavoval celkovo 13 podaní, ktoré boli všetky od fyzických osôb. Väčšina týchto podaní sa týkala predovšetkým možného porušenia § 4 ods. 7 zákona č. 184/1999 Z. z. V tomto období úrad splnomocnenca v spolupráci s KGTSÚ vybavil 4 jazykové podania, pričom ďalších 9 je stále v procese riešenia.

V tomto roku došlo k schváleniu nariadenia vlády SR č. 35/2023 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 % obyvateľstva, ktoré s účinnosťou od 1. marca 2023 rozšírilo používanie jazykov národnostných menšín do ďalších 157 obcí. V nadväznosti na uvedené úrad splnomocnenca oslovil všetky dotknuté obce s predmetnou informáciou, ktorej súčasťou bol prehľad jednotlivých povinností a možností samospráv v dotknutej oblasti.

S cieľom podpory zlepšovania podmienok používania jazykov národnostných menšín a etnických skupín v praxi splnomocnenec naďalej zabezpečoval činnosť poradných jazykových skupín, ktoré pripravovali preklady právnych predpisov, alebo novelizácií právnych predpisov. Ide napríklad o preklad, vyššie uvedeného, novo prijatého nariadenia vlády SR č. 35/2023 Z. z., a to do všetkých 5 jazykov, preklad zákona č. 154/1999 Z. z. o matrikách do rómskeho jazyka a taktiež preklad podkladov pre kampan „Deje sa to“ do maďarského jazyka.

Úrad splnomocnenca pre národnostné menšiny v spolupráci s občianskym združením Pro Civis zabezpečili preklad zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a vyhlášky č. 30/2020 Z. z. o dopravnom značení do maďarského jazyka a dal ich zverejniť na portáli Slov-lex, keďže od 1. apríla 2023 sa teoretická skúška, ako časť skúšky z odbornej spôsobilosti na vedenie motorových vozidiel, vykonáva celkom novým spôsobom, a to elektronicky skúšobným testom, ktorý bol preložený aj do maďarského jazyka. Aj z tohto dôvodu bolo potrebné sprístupniť príslušné zákony aj v menšinovom jazyku.

V nadväznosti na výsledky dotazníkového prieskumu realizovaného v súvislosti s prípravou Správy o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2021- 2022 došlo zo strany ÚSVNM k vyhodnoteniu dotazníkov a sumarizácii jednotlivých konkrétnych nedostatkov v oblasti používania jazykov národnostných menšín zo strany povinných subjektov. Nedostatky boli kategorizované do niekoľkých oblastí podľa ich závažnosti. ÚSVNM následne oslovil všetky povinné subjekty, v rámci ktorých boli nedostatky identifikované so žiadosťou o nápravu, a to v termíne do 31. mája 2023. Celkovo bolo listom oslovených približne 520 obcí. Ohľadom nedostatkov príslušných orgánov štátnej správy bol listom oslovený prezident Finančnej správy SR, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR, ústredný riaditeľ Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR, generálny riaditeľ Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, prezident Hasičského a záchranného zboru, generálny riaditeľ Sekcie verejnej správy na MV SR a hlavný hygienik. Uvedené žiadosti boli samozrejme adresované na vedomie aj príslušným ministrom (MF SR, MO SR, MPRV SR, MPSVR SR, MS SR, MV SR, MZ SR). ÚSVNM ohľadom uvedených nedostatkov po prvý krát oslovil aj predsedov dotknutých VÚC, ktorým bola

zasielaná žiadosť o odstránenie konkrétnych nedostatkov zo strany právnických osôb, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC v termíne do 31. mája 2023, pričom uvedené nedostatky boli rozdelené podľa vecnej agendy dotknutých právnických osôb (PO pôsobiace v oblasti kultúry, zdravotníctva, sociálnych služieb a technických služieb). ÚSVNM v nadväznosti na zaslané výzvy pravidelne komunikuje s dotknutými subjektmi a poskytuje im poradenstvo v oblasti odstraňovania konkrétnych nedostatkov. ÚSVNM sú v priebehu posledných týždňov pravidelne doručované odpovede dotknutých subjektov.

V poslednom období prebieha intenzívna práca na príprave novelizácie zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov. Úloha prijať novelu zákona č. 184/1999 Z. z. vyplýva v nadväznosti na programové vyhlásenie z Plánu legislatívnych úloh vlády SR na rok 2022 (pozn. termín plnenia úloh preložený so súhlasom predsedu vlády SR na apríl 2023), ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 15 z 12. januára 2022 a podľa ktorého je primárnym cieľom prijatia tohto zákona rozšíriť pôsobnosť zákona na vyššie územné celky. Pripravovaný návrh zákona by mal teda reagovať prioritne na uvedenú požiadavku, a to napríklad tým, že pre úrady samosprávnych krajov, u ktorých existuje potreba, zavedie obdobné povinnosti a možnosti, ako v prípade obcí. Ide napr. o: vytváranie podmienok na uplatnenie práva príslušníkov národnostných menšín komunikovať v ústnom a písomnom styku v jazyku menšiny; zabezpečenie informácie o možnosti používať jazyk menšiny v sídle úradu; možnosť určiť časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku menšiny; vydávanie rozhodnutí v správnom konaní, ktoré sa začalo podaním napísaným v jazyku menšiny alebo na požiadanie, okrem štátneho jazyka v rovnopise aj v jazyku menšiny; uvádzanie označenia umiestnené na budove úradu popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny; poskytnutie dvojazyčných úradných formulárov na požiadanie atď. Taktiež by sa zaviedla možnosť viesť rokovanie orgánu územnej samosprávy samosprávneho kraja v jazyku menšiny, ak s tým súhlasí väčšina prítomných a možnosť v obciach podľa § 2 ods. 2 zákona č. 184/1999 Z. z. zverejňovať úradné oznamy úradu samosprávneho kraja v jazyku menšiny. Obdobné povinnosti a možnosti by sa mali v rámci návrhu novely zaviesť taktiež pre orgány miestnej štátnej správy, do ktorých územnej pôsobnosti patria menšinové obce. Okrem uvedeného, návrh novely by mal reagovať aj na poslednú novelu zákona č. 184/1999 Z. z., účinnú od roku 2022, ktorou sa zaviedla povinnosť uvádzať popri názve časti obce v štátnom jazyku aj označenie časti obce v jazyku menšiny a to tak, že sa zavedie možnosť realizácie miestneho referenda o zmene označenia časti obce. V neposlednom rade by mal návrh novely nastaviť parametre realizácie úlohy vyplývajúcej z uznesenia vlády SR č. 830 z 29. decembra 2022 k Správe o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2021 – 2022, ktorým bola v bode B.1 uložená vedúcemu Úradu vlády SR a splnomocnencovi vlády SR pre národnostné menšiny úloha v termíne do 31. decembra 2023 za účelom zlepšenia aplikačnej praxe zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov, pripraviť návrh na finančný podporný mechanizmus na kompenzáciu výdavkov vzniknutých v súvislosti s plnením z neho vyplývajúcich povinností. Návrh zákona by mal v reakcii na uvedené obsahovať aj návrh finančného podporného mechanizmu, v rámci ktorého, budú obciam a úradom samosprávnych krajov (nakoľko sa novelou zavádzajú povinnosti aj im) ročne poskytované finančné prostriedky, ktorých čerpanie budú následne prijímatelia preukazovať predložením vyúčtovania. Zákon by mal obsahovať aj spôsob určenia

výšky príspevku pre jednotlivé obce, resp. samosprávne kraje, s ohľadom na počet príslušníkov tej-ktorej národnostnej menšiny na jej/jeho území.

V rámci medzirezortného pripomienkového konania uplatnil ÚSVNM dve pripomienky k návrhu na novelizáciu zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorého primárnym cieľom je zabezpečenie elektronického spracúvania údajov z kandidátnych listín doručených zapisovateľom príslušných volebných komisií prostredníctvom novovytvoreného informačného systému registra kandidátov a kandidátnych listín. Pripomienky ÚSVNM smerovali k zavedeniu povinnosti distribuovať obciam zoznamy kandidátov s titulnou stranou v jazyku národnostnej menšiny aj vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov a voľbách do orgánov samosprávy obcí, a teda sa navrhuje postupovať rovnako ako v prípade volieb do Národnej rady Slovenskej republiky a do Európskeho parlamentu. Taktiež ÚSVNM navrhol distribuovanie titulných strán len v jazyku príslušnej národnostnej menšiny žijúcej v dotknutej obci.